

Notitie ten behoeve van de 13 uittredende gemeenten

Gebiedsverkleining BRU: aanbod provincie Utrecht

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	2
1.1 Utrechts model	2
1.2 Datum ontvlechting	2
2. RUIMTELIJKE ORDENING	3
2.1 Streekplan	3
3. WONEN EN STEDELIJKE VERNIEUWING	4
3.1 Beleidskader volkshuisvesting en huisvestingsverordening	4
3.2 Woningmarktmonitor	5
3.3 BWS	5
3.4 Intentieafspraken verstedelijking	6
3.5 Toezicht verblijfsgerechtigden	6
3.6 Fonds stimulering woonkwaliteit	6
4. VERKEER EN VERVOER	7
4.1 Verkeers- en vervoersplan	7
4.2 Openbaar Vervoer	7
4.3 Kleine infrastructuur (GDU)	8
4.4 Grote infrastructuur (MIT en BOR)	8
4.5 Overig	9
5. ECONOMISCHE ONTWIKKELING	9
5.1 Regionaal economisch beleid	9
5.2 BVC	10
6. MILIEU	10
6.1 Milieubeleidsplan	10
6.2 Milieudiensten	11
6.3 CIP	11
7. FINANCIËN	12
8. OVERZICHT	14
9. VERVOLG	14

1. INLEIDING

De huidige samenwerking in BRU-verband zal worden teruggebracht tot 10 gemeenten, zijnde het stadsgewest Utrecht. De uitwerking van de ontvlechting is primair een zaak tussen de 13 gemeenten en het BRU. De ontvlechting betekent echter wel dat de 13 gemeenten niet langer onder het BRU (of zijn rechtsopvolger) zullen vallen maar voor een aantal bovenlokale taken een inzet van de provincie verwachten. De provincie heeft daarom vastgesteld om welke taken het gaat en een visie ontwikkeld op de wijze waarop de provincie deze taken denkt op te pakken. De provincie staat voor u klaar. Het Utrechts model speelt daarbij een belangrijke rol. De inventarisatie van taken is in nauw overleg met het BRU tot stand gekomen. In januari 2003 zal de provincie met de uittredende gemeenten om de tafel gaan om te bespreken of dit aanbod aansluit op hun vraag. Ook zullen de onderhandelingen met het BRU gecontinueerd worden over de overdracht van taken en middelen.

1.1 Utrechts model

Het Utrechts model is een besturingsvisie van provincie en gemeenten op de samenwerking op het grondgebied van de provincie Utrecht. De inhoudelijke uitdagingen die in het verschiep liggen vragen om eendrachtige samenwerking. De provincie ziet het daarbij nadrukkelijk als haar taak om als regisseur en opdrachtgever op te treden. Het Utrechts model richt zich op strategie én uitvoering. Met name in dat laatste aspect zit het onderscheidend element. Bij de strategie hecht de provincie eraan dat gemeenten beleidsvisies inbrengen om een heldere en zo passend mogelijke regiovisie op diverse beleidsterreinen te maken. Zij verbindt zich er dan ook aan deze regiovisies serieus te nemen. De regiovisies worden vervolgens afgewogen bij de definitieve en integrale besluitvorming door provinciale staten. Zo mogelijk worden die overgenomen. Zo niet dan wordt gemotiveerd aangegeven waarom wordt afgeweken. In de uitvoering is de provincie vervolgens bereid taken en middelen over te dragen aan gemeenten die gemeentegrensoverschrijdende problematiek op regionale wijze willen aanpakken. Dit betekent niet dat de provincie niet langer verantwoordelijk is voor de uitvoering, wel krijgen gemeenten meer invloed op de uitvoering van beleid. Voor verschillende van de in deze notitie genoemde beleidsterreinen is het Utrechts model dan ook – mits gewenst – toepasbaar. Dit geldt overigens ook voor niet in deze notitie genoemde terreinen.

1.2 Datum ontvlechting

De datum waarop de ontvlechting daadwerkelijk vorm zal krijgen is nog onzeker.

In eerste instantie werd gemikt op 1 januari 2003, daarna werd 1 juli 2003 of 1 januari 2004 als meer waarschijnlijke datum genoemd. De provincie hecht niet aan één van deze data, hoewel het wel wenselijk lijkt om gezien de overeenstemming enige voortgang te betrachten. De datum van 1 januari 2005 moet in dat kader als te ver weg beoordeeld worden. Het is de inzet van de provincie de ontvlechting spoedig te realiseren. De wens van de 13 gemeenten moet in deze een belangrijke rol spelen. Om ervoor te zorgen dat elk van bovenstaande data haalbaar is, heeft de provincie een proces gestart gericht op het aanpassen van de gebiedsindeling van het bestuur regio Utrecht. Dit maakt dat de gemeenten procedureel niet afhankelijk zijn van het wel of niet doorgang vinden van de wetgeving over het vervolg van de Kaderwet. De provincie kan immers via deze weg (die met allerlei waarborgen is omkleed) de ontvlechting effectueren.

In deze notitie wordt in paragraaf 2 tot en met 6 per relevant beleidsterrein aangegeven om welke taken het gaat en wat de opstelling van de provincie zal zijn om te voorkomen dat een taak in het luchtledige blijft hangen. De vraag die steeds beantwoord zal worden is: wat biedt de provincie de gemeenten die uit het BRU treden. In het algemeen kan in ieder geval gesteld worden dat de provincie de behartiging van de belangen van de 13 gemeenten op de naasthogere niveaus voor haar rekening zal gaan nemen. In paragraaf 7 komt aan de orde wat de financiële consequenties van de ontvlechting zijn en hoe de systematiek achter het financieel verdelingsvoorstel van het BRU moet worden gezien. Daarna is in paragraaf 8 een schematische samenvatting te vinden en wordt in paragraaf 9 aandacht besteed aan het vervolgtraject.

2. RUIMTELIJKE ORDENING

2.1 Streekplan

Het BRU kan conform artikel 36c WRO een Regionaal Structuurplan opstellen voor de 23 gemeenten. Dit RSP heeft goedkeuring van de provincie. De provincie maakt een streekplan voor het gehele gebied van de provincie. Het RSP wordt aan het streekplan getoetst. Op dit vlak heeft geen verandering plaats te vinden omdat het huidige en toekomstige RSP van het BRU zich alleen richt op de 10 gemeenten binnen het toekomstig stadsgewest. De 13 zullen dus na uittreding - net als eerder - niet tot het werkingsgebied van het RSP behoren.

Een op uitvoering gericht streekplan dat in een interactief proces met de gemeenten wordt opgesteld, dat is de inzet van de provincie. Visie, planning en uitvoering worden op elkaar afgestemd. Daarbij hoort volgens het Utrechts model een gezamenlijke exercitie met de gemeenten met ruimte voor maatwerk. Het actieprogramma van het streekplan wordt voorzien van paragraaf met de te ontplooiën bestuurlijke inzet en de lopende financiële verplichtingen. Op basis daarvan kan (mede)verantwoordelijkheid worden genomen voor de uitvoering van gezamenlijk

met de gemeenten benoemde projecten van regionaal of bovenlokaal belang. Het primaat van de uitvoering ligt daarbij conform het Utrechts model in beginsel bij de gemeente of een verband van samenwerkende gemeenten.

3. WONEN EN STEDELIJKE VERNIEUWING

Het BRU oefent verschillende taken uit op dit gebied. Ze is dan ook één van de partners voor en de bestuurlijke trekker van de intentieafspraken verstedelijking, die met het rijk zijn gemaakt.

3.1 Beleidskader volkshuisvesting en huisvestingsverordening

Het BRU stelt op basis van een beleidskader een regionale huisvestingsverordening op voor haar grondgebied. Het regionaal beleidskader is vervat in het Kaderplan Volkshuisvesting en Utrecht Utopia en regelt de besteding van BWS-subsidiemiddelen en het woonruimteverdelingsbeleid. De verordening bepaalt op hoofdlijnen de verdeling van woonruimte in het gehele BRU-gebied. Op deze manier treedt het BRU regulerend op in de krappe woningmarkt (door de verlening van huisvestingsvergunningen en toewijzing van vrijkomende woningen). Overigens heeft het BRU deze taak overgedragen aan Woningnet. Er komt in 2003 een gemeenschappelijke registratie voor het gehele BRU-gebied omdat dan de binnengrenzen vervallen.

De provincie heeft in de provinciale visie op wonen het uitgangspunt geformuleerd van een eenduidige benadering voor de hele provincie met zo weinig mogelijk binnengrenzen. Dit laat de mogelijkheid van regionale verschillen nadrukkelijk open. Bij splitsing van het BRU valt de bevoegdheid om een huisvestingsverordening vast te stellen terug aan gemeenten. Afstemming op een regionaal en provinciaal niveau blijft echter nodig voor de woningzoekenden en ter ondersteuning van het provinciaal woonbeleid en het provinciaal ruimtelijk beleid. De Huisvestingswet gaat nadrukkelijk uit van regionale woningmarktgebieden.

In de nieuwe situatie stelt de provincie via de bovengenoemde visie kaders op voor gemeenten ten behoeve van de door hen op te stellen huisvestingsverordeningen. Conform het Utrechts model kunnen de gemeenten invloed uitoefenen op dit kaderstellend instrument. De provincie rekent het verder tot haar taak de gemeenten desgewenst te faciliteren bij de opstelling van deze verordeningen. Wellicht kan in het kader van het Utrechts model gekomen worden tot enkele regionale huisvestingsverordeningen. Verder wil de provincie als het gaat om de contracten voor de uitvoering van de woningtoewijzing (met Woningnet) een coördinerende rol spelen voor de uittredende gemeenten. Dit is overigens bij uitstek een uitvoerende taak die in het kader van het Utrechts model ook geschikt zou zijn voor decentralisatie naar de regio.

Op basis van de provinciale visie op het gebied van Wonen en Stedelijke vernieuwing maken provincie en gemeenten ook afspraken over te leveren prestaties op het gebied van kwaliteit en differentiatie van woonmilieus. Wellicht kunnen gemeenten die hun programma voor stedelijke vernieuwing op het gebied van kwaliteit en woonmilieudifferentiatie afstemmen in een gezamenlijk investeringsprogramma worden beloond met een bonus van de provincie. Verder zal op basis van het streekplan en deze visie ook de planning en programmering van de woningbouw en de monitoring van de voortgang plaatsvinden.

3.2 Woningmarktmonitor

Het BRU monitort de woningmarkt voor het eigen gebied op basis van de afspraken die zijn gemaakt in het kader van het regionaal volkshuisvestingsbeleid en de volkshuisvestingsverordening.

De monitoring van de woningmarkt door het BRU richt zich al op het grondgebied van het toekomstig stadsgewest. Overigens staat die monitor ter discussie. De provincie wil een 'provinciebrede' woningmarktmonitor gaan ontwikkelen en heeft dat in eerdere instantie al aangekondigd. Daarbij zal afstemming met de BRU-woningmarktmonitor worden aangebracht. Er zullen echter wel verschillen zijn vanwege verschillen in benodigde gegevens. Op deze manier kan worden bekeken of de doelstellingen uit de visie wonen worden gerealiseerd. Daarnaast kunnen gemeenten natuurlijk zelfstandig of met anderen een monitor ontwikkelen. Met samenwerkende gemeenten zal overlegd worden over de mogelijkheid van een zodanige inrichting van de provinciale monitor dat deze ook bruikbaar kan zijn voor de gemeenten.

3.3 BWS

De kaderwettaken BWS (Besluit Woninggebonden Subsidies) en BLS (Besluit Locatiegebonden Subsidies) houden van rechtswege op. Het BWS is per 1 januari 2000 opgegaan in het ISV, waarvan de provincie budgethouder is.¹ Het BLS zal met ingang van 2005 ophouden te bestaan. Het BLS is overigens niet direct relevant voor de ontvlechting omdat de gelden die in dit kader beschikbaar zijn op het grondgebied van het toekomstig stadsgewest tot besteding komen (in de drie bouwgemeenten).

Het voorstel van de provincie is om het beheer van de bestaande langlopende BWS-verplichtingen en -vorderingen om redenen van doelmatigheid een taak van het BRU te laten blijven. Deze taak blijft voor de 13 dus bij het BRU. Voor de 13 gemeenten kan het wegvallen van de eigen bijdrage voor het BRU worden ingezet voor het vergoeden van de inspanningen van het BRU op dit vlak.

¹ De provincie is budgethouder ISV voor niet rechtstreekse gemeenten (Utrecht en Amersfoort zijn rechtstreekse gemeenten).

3.4 Intentieafspraken verstedelijking

De intentieafspraken verstedelijking zijn in het kader van de uitvoering van de vijfde nota vertaald in een uitvoeringsprogramma. Deze VINAC-taken en middelen zijn en blijven bij het BRU, omdat deze uitsluitend betrekking hebben op gemeenten van het toekomstige stadsgewest. In het plan van aanpak dat dient ter uitwerking van de intentieafspraken is echter ook een woningbouwopgave opgenomen voor de 13. Over de verdeling die is aangebracht tussen de 10 en de 13 moet overleg plaatsvinden met de ondertekenaars van de intentieafspraken (provincie, BRU, Houten, Nieuwegein en Utrecht) en de uitkomst moet worden bekrachtigd door het ministerie van VROM.

3.5 Toezicht verblijfsgerechtigden

Het toezicht op de huisvesting van verblijfsgerechtigden werd door het BRU uitgeoefend op de 23 gemeenten. De provincie neemt de toezichthoudende taak van het BRU op de uitvoering van taakstellingen voor de huisvesting van verblijfsgerechtigden in de 13 gemeenten terug. Deze taak voert zij op dit moment ook uit voor de rest van de gemeenten in de provincie. De middelen die door de provincie werden doorgedecentraliseerd naar het BRU en samenhangen met bestuurskosten moeten naar rato bij de provincie blijven.

3.6 Fonds stimulering woonkwaliteit

Het fonds stimulering woonkwaliteit is bedoeld voor het stimuleren van innovatieve plannen op het terrein van het wonen op het grondgebied van het BRU. De subsidie wordt gegeven in de vorm van een bijdrage in de exploitatiekosten. Het doel van het stimuleringsfonds is het verbeteren van de woonkwaliteit door het realiseren van vernieuwende ideeën over wonen die van regionaal belang zijn en door het realiseren van innovatieve woonproducten die elders reeds met succes zijn ontwikkeld. Alleen aanvragen van instellingen als gemeenten, woningcorporaties en overige niet-winstbeogende instellingen kunnen in aanmerking komen voor subsidie.

De provincie kent geen stimuleringsfonds woonkwaliteit zoals het BRU. Dit stimuleringsfonds zal op termijn uitgeput raken, aangezien het wordt gevoed uit de rentebaten van het BWS. Daarom wil de provincie dit niet overnemen. De 13 gemeenten kunnen wel, net als alle andere gemeenten, gebruik maken van bestaande en deels vergelijkbare subsidieregelingen van de provincie zoals het Experimentenkrediet volkshuisvesting en de Opplusregeling bestaande huurwoningen. Deze subsidieregelingen worden gefinancierd uit provinciale middelen en vragen geen aparte bijdrage van de gemeenten. Vanwege de herkomst van de middelen voor het fonds zal de ontvlechting van de baten uit het BWS als vanzelf zorgen voor

een verdeling van de beschikbare gelden in het fonds over de 13 en de 10. De BWS-reserves worden immers verdeeld.

4. VERKEER EN VERVOER

Het BRU is een belangrijke speler op het vlak van verkeer en vervoer. Als gevolg van de ontvlechting zal het verschillende taken niet langer uitvoeren voor de uit-tredende gemeenten. Op de onderstaande gebieden heeft de provincie als gevolg daarvan een rol te spelen.

4.1 Verkeers- en vervoersplan

Het Regionaal Verkeers- en Vervoersplan (RVVP) behoort tot het minimumta-kenpakket van de Kaderwet. Het wordt op dit moment ontwikkeld voor de 23 ge-meenten. Het RVVP moet leiden tot een integraal beleid op het gebied van ver-keer en vervoer in de regio Utrecht en fungeert als beleidskader voor de eigen beleidsvisies verkeer en vervoer van de gemeenten in het gebied. Het Regionaal Verkeers- en Vervoersplan (RVVP) van het BRU en het daarbij horende uitvoe-rings- en subsidiëringsplan hoeft niet langer voor de uittredende gemeenten te gelden.

Het Strategisch Mobiliteits Plan Utrecht (SMPU) wordt opgesteld voor de gehele provincie Utrecht en is het beleidskader voor verkeer en vervoer voor de komende jaren. In nauwe samenspraak met gemeenten, vervoerders en maatschappelijke organisaties komt het SMPU tot stand. De inhoud van het RVVP van het BRU – dat nog voor de 23 gemeenten zal gelden - zal nauw aansluiten bij het Strategisch Mobiliteits Plan Utrecht (SMPU).

4.2 Openbaar Vervoer

Het BRU is OV-autoriteit in het kader van de Wet personenvervoer. Strikt geno-men is dit na de ontvlechting niet langer het geval voor de buslijnen die door de 13 gemeenten lopen. Het BRU-gebied is verdeeld in concessiegebieden en een deel daarvan behelst immers ook het grondgebied van de 13 gemeenten. De ver-antwoordelijkheden en de verdeling van de financiële middelen zijn nader uitge-werkt in de Verordening Regionaal Openbaar Vervoer en het (jaarlijkse) Besluit Regionaal Openbaar Vervoer.

In nauw overleg met het BRU wordt een nieuwe verdeling van de concessies voorbereid. Uitgangspunt is te komen tot een vervoerskundig en financieel sa-menhangend geheel, waaraan bestuurlijke grenzen ondergeschikt zijn. Openbaar vervoer is immers bij uitstek een onderwerp dat zich niet aan gemeentegrenzen houdt. Het voornemen is uiteindelijk te komen tot een drietal concessies voor het streekvervoer (Oost, West, Midden). Voor Midden zal het accent bij het BRU of het stadsgewest Utrecht kunnen komen te liggen. Daarnaast zullen drie concessies worden uitgegeven voor het stadsvervoer in Utrecht, Amersfoort en de sneltram Utrecht-Nieuwegein. Verder wordt gestreefd naar het uiteindelijk uitgeven van

twee concessies omtrent het Collectief Vraagafhankelijk Vervoer (CVV) na 2003, hierbij wordt ervan uitgegaan dat Rhenen en Veenendaal deelnemen in het CVV van Regio De Vallei. Elke gemeente is daarbij vanzelfsprekend vrij om wel of niet mee te doen met het CVV.

4.3 Kleine infrastructuur (GDU)

Het BRU fungeert op dit moment, op basis van de Kaderwet, als subsidieverlener en budgetbeheerder van de GDU- en De Boer-gelden. Met de gebundelde doeluitkering (GDU-) gelden kunnen kleinere investeringen in de (nieuwe) infrastructuur worden gesubsidieerd. De zogenaamde "De Boer-regeling" is speciaal bedoeld voor verbetering van de doorstroming van het bestaande openbaar vervoer. De door het rijk gedecentraliseerde GDU-gelden zijn middels beschikkingen aan het BRU verleend en tot december 2002 beschikbaar. De verstrekking van subsidies in het kader van de gedecentraliseerde GDU+-gelden vervalft voor de 13.

Als het gaat om de GDU-gelden moet het uitgangspunt volgens de provincie zijn dat projecten die in het uitvoeringsprogramma zijn gelabeld gecontinueerd worden². De verkleining van het BRU mag daarin geen belemmerende factor zijn. De provincie is van mening dat de uitvoering van de gehonoreerde projecten (ook in de 13 gemeenten) onder de verantwoordelijkheid van het BRU kan en moet blijven. Voor zover er gelden zijn die nog niet verbonden zijn aan concrete projecten ofwel de niet toegekende middelen³ zal in overleg met het BRU een verdeelsleutel worden afgesproken.

De provincie verstrekt vanaf de ontvlechtingdatum de subsidies voor nieuwe projecten aan de 13 gemeenten in het kader van de gedecentraliseerde GDU-gelden. Dit betekent dat de provincie voor de uittredende gemeenten de verantwoordelijkheid draagt voor de voorbereiding, financiering en uitvoering van projecten tot € 225 miljoen. Op dit moment verdeelt de provincie de gelden op basis van inwonertal. Gezien de grote wijzigingen die verwacht worden in de GDU-verdeling (GDU+) is het op dit moment niet te zeggen hoe de verdeling zal gaan verlopen. De invloed van gemeenten zal mede in het kader van het Utrechts model gewaarborgd kunnen worden.

4.4 Grote infrastructuur (MIT en BOR)

Het BRU heeft verder, vanuit de Kaderwet, een rol als wettelijke aanvrager van subsidie voor regionale projecten uit het Meerjaren Investeringsprogramma Transport (MIT). Het gaat hier om investeringen van meer dan f 25 miljoen voor autowegen, fietswegen, spoor en waterwegen, HOV en OV-banen. Het gaat om de volgende projecten: Transferpunten regio Utrecht (fase 1 en 2), HOV-Oostflank

² Enkele voorbeelden zijn duurzaam veilig projecten in Abcoude en Breukelen en Fietswegennetprojecten in Woerden en Wijk bij Duurstede)

³ Dit geldt alleen voor GDU, de De Boer-regeling wordt per 1 januari 2003 afgeschaft.

(de Uithof-Mooi Zeist langs A-28) en de Structuurontsluiting Lopikerwaard N210.

De provincie draagt een zelfde verantwoordelijkheid voor projecten in het kader van het Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport en Bereikbaarheids-offensief Randstad-projecten. Voor bestaande projecten⁴ geldt echter wat de provincie betreft net als bij GDU dat om redenen van doelmatigheid het BRU de afhandeling daarvan kan blijven verzorgen. In het kader van het BOR kunnen geen nieuwe projecten meer worden ingediend. De projectenlijst is onderdeel van de reeds gesloten overeenkomst.

4.5 Overig

Tenslotte voert het BRU gedecentraliseerde taken van het NVVP (o.a. vervoersmanagement en de gespreksagenda goederenvervoer) niet langer uit voor de 13. De provincie zal deze taken op zich nemen in het kader van haar reguliere activiteiten voor de andere gemeenten op beide gebieden.

Het Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid (ROV) is er voor alle gemeenten in de provincie Utrecht, dus ook voor de gemeenten in het BRU-gebied. BRU en provincie hebben in 2001 bestuurlijk afgesproken dat er een (ongedeeld) ROV zou moeten blijven bestaan. De wijze waarop deze intentieafspraken ingevuld zal worden is afhankelijk van de gelden die in het GDU worden opgenomen voor verkeersveiligheid en de afspraken die BRU en provincie maken om deze voor een deel door te sluisen naar het ROV. Daarbij komt dan ook aan de orde de wijze van financiering van het ROV-secretariaat en de organisatievorm van het ROV-platform (nu een bestuurscommissie).

5. ECONOMISCHE ONTWIKKELING

De kaderwet kent geen taken met rechtsgevolgen op het terrein van de economische ontwikkeling. Economisch beleid is in grote mate autonoom beleid.

5.1 Regionaal economisch beleid

Het BRU een regionaal-economische ontwikkelingsstrategie (REOS) vastgesteld. Voor de uitvoering daarvan is capaciteit beschikbaar voor programmamanagement, organisatie en communicatie. Uitgangspunt van de REOS is het stimuleren van evenwichtige economische groei. Dit betekent dat (ook ruimtelijk) gezocht wordt naar een balans tussen de ontwikkeling van het bedrijfsleven en de aanwezige regionale beroepsbevolking. Het selectief aantrekken van bedrijvigheid, benutting van economische corridors, beperking van de woon-werkpendel en ontwikkeling van kansrijke activiteiten als de combinatie tussen kennis en zorg krij-

⁴ (MIT) Transferpunten regio Utrecht (fase 1 en 2), HOV-Oostflank, Structuurontsluiting Lopikerwaard N210 en (BOR) aansluiting Woerden-West op de A12-west.

gen ruim de aandacht in de REOS. Het BRU voert samen met publieke en private partners projecten uit op het terrein van onderzoek, productontwikkeling, promotie en pilotprojecten voor gemeenten.

In zijn algemeenheid is de intentie van de provincie om de gemeenten die niet meer onder de REOS vallen, tenminste dezelfde beleidsstimulansen te bieden. In het economisch beleidsplan van de provincie wordt het beleid hieromtrent beschreven. De provincie biedt een algemene promotie van de provincie en selectieve acquisitie om vestiging van bedrijven hier te bevorderen. Een eenduidige profilering van de provincie als kennisregio maakt hiervan onderdeel uit. In het verlengde daarvan wil de provincie gemeenten ondersteunen bij het voorbereiden en uitvoeren van ontwikkelingsplannen en -projecten. Het fonds ETO biedt daar mogelijkheden voor. In dit kader zijn ook meerjarenafspraken mogelijk. Bij de herstructurering van bedrijventerreinen en een intensivering van het gebruik van bestaande en de bouw van nieuwe terreinen zal de provincie voor de 13 - net als voor de andere gemeenten - nadrukkelijk haar verantwoordelijkheid nemen en projecten faciliteren. Het herstructureringsfonds is immers bestemd voor alle Utrechtse gemeenten.

5.2 BVC

Het BRU participeert in een Bedrijfsvestigingscentrum (BVC) samen met de KvK. Het BVC heeft als doel nieuwe bedrijvigheid aan te trekken voor de Utrechtse regio, eenduidige profilering en het stimuleren van regionale samenwerking in promotie en acquisitie. Verder biedt het BVC een database op internet waarin bedrijven kunnen zien welke vestigingsmogelijkheden beschikbaar zijn.

Voor wat betreft het BVC bestaat geen enkele belemmering de bestaande samenwerking te continueren. In het DB van het BRU is inmiddels echter besloten dat het BVC per 1 januari 2003 haar activiteiten zal stopzetten.

6. MILIEU

Op het vlak van milieu wordt op een aantal deelterreinen in het verband van het BRU geopereerd. Zo faciliteert het BRU het platform Groene Hart. De provincie kan dit - indien gewenst - overnemen. Door de ontvlechting liggen immers veel van de deelnemende gemeenten buiten het grondgebied van het BRU. Ook op andere deelterreinen is het BRU actief.

6.1 Milieubeleidsplan

Formeel gezien is het BRU verplicht een regionaal milieubeleidsplan op te stellen, daarvan is afgezien vanwege de grote kans op dubbel werk ten opzichte van het provinciale plan. Wel is er een regionaal milieuprogramma. Hierin zijn gemeenschappelijke projecten opgenomen van gemeenten.

De huidige samenwerking bij de uitvoering van het provinciaal milieubeleidsplan wordt voortgezet en op dit punt verandert er dus weinig voor de 13 gemeenten. Dit komt tot uiting in projecten, uitwisseling van kennis, aanpak van regionale knelpunten en dergelijke. In het kader van de Regionale activiteiten agenda milieu krijgen gemeenten meer mogelijkheden voor maatwerk. Lopende projecten zoals het Project centrale energie inkoop kunnen vanzelfsprekend gewoon doorlopen. Wellicht zullen de deelnemende gemeenten die niet langer in het BRU zitten wel een eigen bijdrage moeten betalen.

6.2 Milieudiensten

Op dit moment is er een milieudienst Noord-West Utrecht en Zuid-Oost Utrecht. De milieudienst Zuid-West Utrecht is per 1 januari 2001 opgeheven, de taken zijn overgedragen aan de betreffende gemeenten. Deze diensten vallen niet geheel samen met de grenzen van de regio's uit het Utrechts model. Gezien de grote flexibiliteit van het model is dit geen probleem. De inhoudelijke samenhang bepaalt immers de ideale schaal van een beleidsterrein.

De uittreding uit het BRU hoeft geen consequenties te hebben voor de wijze waarop deze samenwerken in milieudiensten. In het licht van het door ons bepleite maatwerk kunnen gemeenten uit verschillende gebieden van het Utrechts model prima met elkaar in een milieudienst actief blijven. De huidige praktijk wijst dat ook uit. De formele organisatie waarin de milieudiensten worden aangestuurd door een beheerscommissie van het BRU hoeft echter wel aanpassing omdat de 13 gemeenten uittreden. Daarvoor zijn verschillende opties denkbaar. De provincie kan daarbij faciliteren.

6.3 CIP

Binnen het CIP Regio Utrecht (Coördinatie en Informatiepunt) worden handhavingsinspanningen van gemeenten, milieudiensten, provincie, strafrechtelijke handhavers, waterkwaliteitsbeheerders en Rijk op elkaar afgestemd. Het CIP Regio Utrecht is bestand tegen de ontvlechting. Eind 2003 wordt het CIP geëvalueerd. Dat kan leiden tot een andere constructie, mits dit door VROM toelaatbaar wordt geacht.

Indien gemeenten dit wensen staat niets voortzetting van de samenwerking in het kader van het CIP Regio Utrecht door de 13 gemeenten in de weg. Dit is een zelfstandig orgaan dat door middel van aparte bijdragen van de gemeenten in stand wordt gehouden.

7. FINANCIËN

De uittreding van de gemeenten uit het BRU en de invulling van de nieuwe provinciale taak (conform het Utrechts model) kan - zoals op 6 november 2002 is uitgesproken - in hoge mate kostenneutraal vorm worden gegeven. De uittredende gemeenten zullen de eigen bijdrage aan het BRU niet langer hoeven te betalen. Deze bestaat in 2002 uit een bedrag per inwoner van € 2,69 en een bedrag per wooneenheid van € 1,78. De uittredende gemeenten zullen voor een aantal diensten van het BRU, indien ze deze willen continueren, zelf moeten gaan betalen. Voorheen werden deze gefinancierd uit de inwonersbijdrage. Een voorbeeld daarvan is het BVC of het beheer van BWS. Voor diensten die de provincie overneemt van het BRU is in de meeste gevallen geen bijdrage van gemeenten vereist.

De 13 gemeenten vroegen de provincie in de bijeenkomst van 6 november 2002 een second opinion te geven op het voorstel van het BRU voor de financiële ontvlechting. Hoewel de provincie de gemeenten graag van dienst is, bestaat het gevaar van een rolvermenging. In het licht van enerzijds de vertrouwelijkheid waarmee de provinciale toezichtsrol gepaard gaat en anderzijds de rol van beslechter bij eventueel uiteindelijk rijzende geschillen binnen de gemeenschappelijke regeling, zijn wij in deze fase terughoudend met een beoordeling van de financiële ontvlechting en detail. In het onderstaande is dan ook geen beoordeling van de juistheid van concrete cijfers of de rechtvaardigheid van de verdeling te vinden. Dit laatste is overigens ook een oordeel dat in eerste aanleg aan de 13 gemeenten zelf is voorbehouden. Wel kunnen de gemeenten in het onderstaande een aantal aanknopingspunten vinden voor hun beoordeling van het voorstel.

Deze beschouwing is geschreven op basis van de BRU-notities van 9 en 30 september 2002. Voor zover te overzien is, lijken de notities in ieder geval op hoofdlijnen een compleet overzicht van de financiële consequenties van de ontvlechting te schetsen. Niet duidelijk wordt of het voorstel voldoet aan de uittredingsregeling zoals in de gemeenschappelijke regeling is beschreven. Verder is het belangrijk dat - om verzekerd te zijn van een compleet overzicht op detailniveau - de exploitatie en de balans kritisch zijn doorgelopen, ook voor de additionele taken. Als bij een bepaalde post de onderstaande vragen positief beantwoord worden betekent dit dat de post relevant is voor de ontvlechting:

- betreft het vermogensbestanddelen of inkomsten van het BRU die van derden afkomstig zijn?
- hebben de 13 gemeenten een aanspraak op de post ?

Of deze exercitie reeds is uitgevoerd, is niet op te maken uit de notities zoals die ons ter beschikking stonden.

Bij de financiële ontvlechting kan een onderscheid gemaakt worden in (1) gelabelde gelden (bijvoorbeeld rijks gelden die ten behoeve van een specifiek beleidsdoel worden ingezet en/of voor één of meer specifieke gemeenten), (2) eigen vermogen en schulden van het BRU die verdeeld moeten worden en (3) kosten als gevolg van meerjarig aangegane verplichtingen op het gebied van personeel en huisvesting. De laatste twee categorieën zijn voor zover op dit moment te overzien tamelijk compleet opgenomen in het voorstel van het BRU.

1. Voor de rijks gelden die aan het BRU zijn toebedeeld en niet naar de gemeenten overgaan maar wel relevant zijn voor de 13 (bijvoorbeeld GDU) geldt dat over de verdeling daarvan onderhandelingen tussen rijk, provincie en BRU (zullen) plaatsvinden. Dit geldt onder meer voor verschillende middelen op het gebied van verkeer en vervoer.

2. Het lijkt in de rede te liggen dat de reserves door middel van een verdeelsleutel afhankelijk van het beleidsterrein verdeeld worden over de 13 en de 10. Dit betekent dat twijfels kunnen rijzen bij het gebruik van reserves voor het vinden van dekking voor de kosten van de ontvlechting (zie 3). Het BRU hanteert ten aanzien van de vermogensbestanddelen namelijk (met name als het gaat om de bestemmingsreserves en lopende verplichtingen) het uitgangspunt: geld volgt taak. Dit betekent dus dat de algemene reserves en de bestemmingsreserves verkeer en vervoer⁵ en volkshuisvesting evenredig⁶ en onverminderd verdeeld worden over de uittredende gemeenten en het BRU.

3. In de notitie van het BRU worden verschillende kostensoorten door elkaar gebruikt. Voor de helderheid zouden twee hoofdsoorten onderscheiden kunnen worden:

- de desintegratieschade: de ongedekte, onontkoombare en onvermijdbare structurele kosten die samenhangen met de uittreding van 13 deelnemers uitgaande van een gelijkblijvende bijdrage van de resterende deelnemers. Deze schade kan bepaald worden door de vaste lasten die het gevolg zijn van de overcapaciteit door de uittreding vast te stellen. De vaste lasten zijn de lasten met een looptijd van meer dan een jaar.
- De frictieschade: de eenmalige kosten die een direct gevolg zijn van de uittreding. In de notitie is dit bedrag bepaald op € 60.000.

In de notitie worden de voorvoegsels frictie en schade door elkaar gebruikt. Door een onderscheid aan te brengen zou meer duidelijkheid kunnen worden gegeven over de aard van de kosten en de mogelijkheden voor dekking. De beide soorten

⁵ Afhankelijk van het beleid van de rijksoverheid rondom de middelen uit OV-fonds, GDU-fonds en BWS.

⁶ Meestal op basis van inwoneraantal.

kosten moeten door de 23 deelnemers aan de huidige regeling worden gedragen. Van belang is verder te bepalen of de schade op basis van voor- of nacalculatie wordt vastgesteld. Tevens is het gebruikelijk om een termijn en aflooppercentage van een eventueel schadebedrag vast te stellen. Naast deze suggesties van procedurele en kwalitatieve aard ten aanzien van het ontvlechtigingsvoorstel willen wij onze waardering uitspreken voor de manier waarop het BRU inzet op kostenbesparing om de desintegratie- en de frictieschade te beperken. Ook aandacht hiervoor in de tijd tot aan de daadwerkelijke ontvlechting kan de schade tot een minimum beperken.

8. OVERZICHT

Op basis van het bovenstaande kan vastgesteld worden dat waar het gaat om het BOR-fonds, het BWS, het BLS, het BVC en het CIP geen actie van de provincie noodzakelijk is. Het BRU kan deze taken blijven uitvoeren (BOR, BWS, BLS) of de taak is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van gemeenten (BVC, CIP). Voor diverse andere taken geldt dat geen fundamentele verandering ten opzichte van de huidige situatie optreedt, dit geldt bijvoorbeeld voor het RMP en in mindere mate voor het streekplan en het verkeers- en vervoersplan. Zo hoeft ook bij de milieudiensten alleen een wijziging in de aansturing plaats te vinden. In onderstaande tabel vindt u de manier waarop de provincie omgaat met taken van het BRU voor de 13 gemeenten waarbij ze een (kleine) rol heeft te vervullen.

Tabel 1 Overzicht van taken en rol provincie

Beleidsterrein	Taak	Hoe pakt de provincie de taak op?
Ruimtelijke Ordening	RSP	De provincie maakt een streekplan waar de 13 gemeenten onder vallen (net als nu).
Verkeer en Vervoer	RVVP	Het SMPU van de provincie geldt voor alle gemeenten, het RVVP blijft gelden voor de 13 maar is nauw afgestemd met SMPU.
	GDU	De bestaande projecten worden uitgevoerd en afgemaakt door het BRU. Voor nieuwe projecten is de provincie het aanspreekpunt voor de 13 gemeenten.
	MIT	Voor de vier bestaande MIT-projecten geldt dat de provincie van mening is dat het BRU zou moeten blijven aansturen/uitvoeren. Voor nieuwe projecten is de provincie het aanspreekpunt voor de 13 gemeenten.
	OV	Over de verdeling van de concessies streekvervoer worden afspraken gemaakt met het BRU. De concessies voor het stadsvervoer worden verleend aan de gemeenten Utrecht en Amersfoort. De concessies van het CVV worden herverdeeld.
	Overig	De taken van het BRU op het gebied van vervoersmanagement en de gespreksagenda goederenvervoer worden door de provincie overgenomen.
Volkshuisvesting	Huisvestingsver-	De regionale verordening van het BRU vervalt voor de

	ordening	13, dus ze kunnen een eigen verordening ontwikkelen. De provincie ambieert daarbij een coördinerende rol.
	Intentieafspraken verstedelijking	Deze afspraken zijn gemaakt tussen het rijk en vijf partners uit de provincie. Ontvlechting moet plaatsvinden en moet worden bekrachtigd door het rijk.
	Woningmarktmonitor	De provincie zet in op de ontwikkeling van een provinciale woningmarktmonitor, daarnaast kunnen gemeenten natuurlijk een eigen monitor ontwikkelen.
	Fonds stimulering woonkwaliteit	Gemeenten kunnen na uittreding geen beroep meer doen op middelen uit dit fonds. De provincie heeft andere, reeds bestaande, subsidieregelingen beschikbaar.
	Toezicht huisvesting verblijfsge-rechtigden	De provincie neemt deze taak voor de 13 gemeenten (weer) op zich.
Economie	REOS	De 13 gemeenten komen onder het economisch beleidsplan van de provincie te vallen. Uitgangspunt is dat vergelijkbare mogelijkheden worden geboden.
Milieu	Milieudiensten	De indeling van de milieudiensten kan gehandhaafd blijven, alleen in de aansturing zou een wijziging kunnen plaatsvinden als gevolg van de ontvlechting.

9. VERVOLG

In het bovenstaande heeft u kunnen lezen op welke manier de provincie zich – mede op basis van het Utrechts model – zou willen opstellen richting de 13 gemeenten die uit het BRU treden. De provincie wil in januari 2003 in overleg treden met de gemeenten om dit nader in te vullen. Daarvoor zijn reeds afspraken gemaakt met de bestuurlijke platforms in Utrecht-West en Utrecht-Zuidoost. De gemeenten uit Eemland en het stadsgewest ontvangen deze notitie ook er kennisneming. Verder is de provincie in overleg met het BRU over de wijze waarop een aantal taken en bijbehorend rijks-geld naar de provincie zullen worden overgedragen (OV, GDU etc.). Als hierover meer duidelijkheid is zal de provincie u informeren.

De 13 gemeenten geven in overleg met het BRU nu daadwerkelijk vorm aan de ontvlechting. De exacte datum zal worden vastgesteld in overleg tussen deze partners. Ondertussen is de provincie klaar om de taken van het BRU op zich te nemen en - indien wetgeving te laat zou komen en de 13 gemeenten dit wensen - de ontvlechting op 1 juli 2003 of 1 januari 2004 doorgang te laten vinden.